

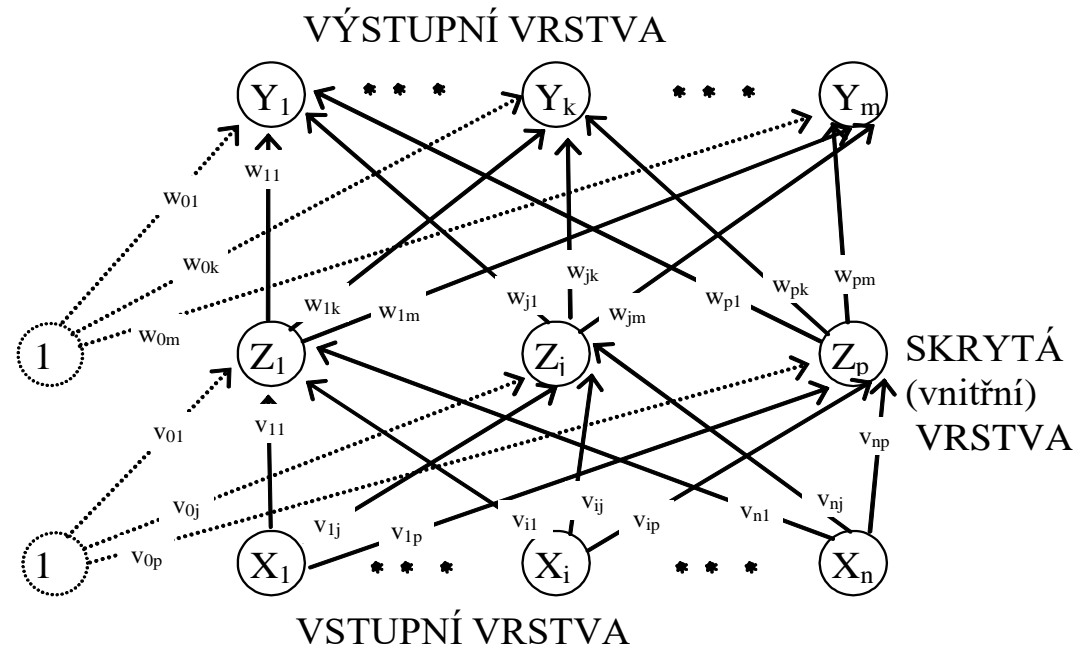
Backpropagation

Obsah:

- *Budete schopni vysvětlit, jaká je topologie vícevrstvé neuronové sítě.*
- *Dozvíte se, jak probíhá dopředné (feedforward) šíření signálu.*
- *Dozvíte se, jaký je princip adaptačního algoritmu backpropagation.*

Topologie vícevrstvé sítě

Vícevrstvá neuronová síť je tvořena minimálně třemi vrstvami neuronů: **vstupní**, **výstupní** a alespoň jednou **vnitřní** vrstvou. Vždy mezi dvěma sousedními vrstvami se pak nachází tzv. *úplné propojení neuronů*, tedy každý **neuron nižší vrstvy** je spojen se **všemi neurony vrstvy vyšší**.

Bias odpovídá váhové hodnotě přiřazené spojení mezi daným neuronem a fiktivním neuronem, jehož aktivace je vždy 1.

Standardní metoda backpropagation

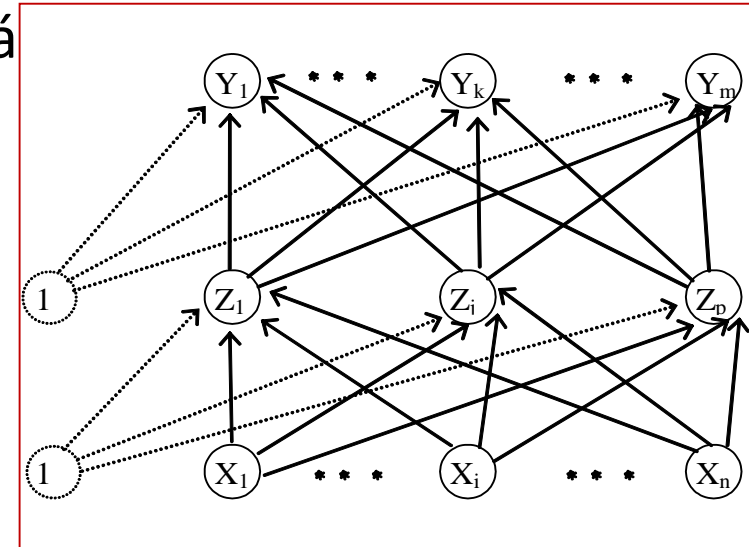
Adaptační algoritmus **zpětného šíření chyby**
(*backpropagation*).

Samotný algoritmus obsahuje tři etapy:

- dopředné (*feedforward*) šíření vstupního signálu tréninkového vzoru
- zpětné šíření chyby
- aktualizace váhových hodnot na spojeních

Dopředného (*feedforward*) šíření signálu

- Během dopředného šíření signálu obdrží každý **neuron ve vstupní vrstvě** (X_i , $i = 1, \dots, n$) **vstupní signál** (x_i) a zprostředkuje jeho **přenos** ke všem **neuronům vnitřní vrstvy** (Z_1, \dots, Z_p).
- Každý **neuron ve vnitřní vrstvě** vypočítá svou **aktivaci** (z_j) a **pošle** tento signál všem **neuronům ve výstupní vrstvě**.
- Každý **neuron ve výstupní vrstvě** vypočítá svou **aktivaci** (y_k), která odpovídá jeho **skutečnému výstupu** (k . neuronu) **po předložení vstupního vzoru**.
- V podstatě tímto způsobem **získáme odezvu neuronové sítě na vstupní podnět** daný excitací neuronů vstupní vrstvy.

Dopředného (*feedforward*) šíření signálu

Takovým způsobem probíhá **šíření signálů i v biologickém systému**, kde *vstupní vrstva* může být tvořena např. *zrakovými buňkami* a ve **výstupní vrstvě mozku** jsou pak **identifikovány jednotlivé objekty** sledování.

Otázkou zůstává to nejdůležitější, **jakým způsobem jsou stanoveny synaptické váhy** vedoucí ke korektní odezvě na vstupní signál?

Proces stanovení synaptických vah je spjat s pojmem **učení (adaptace)** neuronové sítě.

Generalizace (zobecnění)

Neuronová síť je schopna **na základě naučeného usuzovat na jevy**, které **nebyly součástí učení**, které však **lze** nějakým způsobem z naučeného **odvodit**.

tj. je schopna *generalizace* (zobecnění) nad naučeným materiálem.

Trénovací množina

- je nutná k naučení neuronové sítě.
- *Trénovací množina* obsahuje prvky popisující řešenou problematiku
- Každý vzor trénovací množiny popisuje jakým způsobem jsou excitovány neurony vstupní a výstupní vrstvy.
- Formálně můžeme za trénovací množinu T považovat množinu q prvků (vzorů), které jsou definovány uspořádanými dvojicemi následujícím způsobem :

$$T = \left\{ (\mathbf{x}_k, \mathbf{t}_k) \mid \mathbf{x}_k \in \{0, 1\}^n, \mathbf{t}_k \in \{0, 1\}^m, k = 1, \dots, q \right\}$$

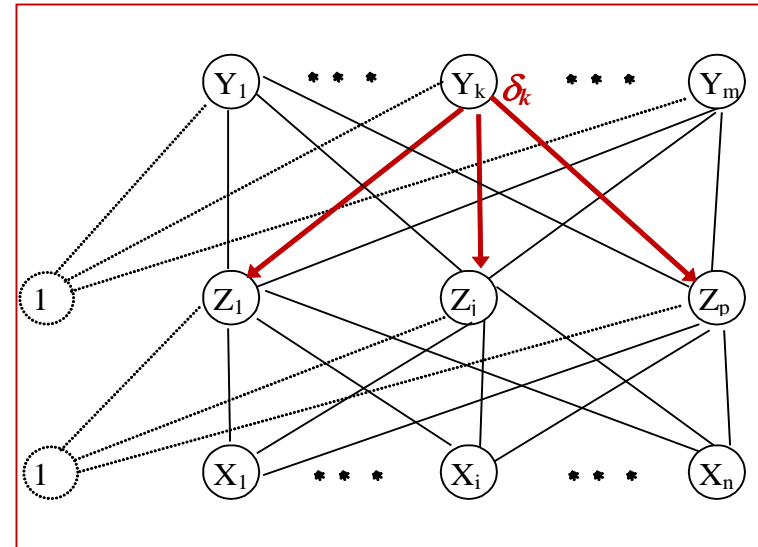
kde	q	počet vzorů trénovací množiny
	\mathbf{x}_k	vektor excitací vstupní vrstvy tvořené n neurony
	\mathbf{t}_k	vektor excitací výstupní vrstvy tvořené m neurony

Backpropagation

- je metoda, která umožňuje **adaptaci** neuronové sítě nad danou **trénovací množinou**.
- *Backpropagation* v překladu znamená **metodu zpětného šíření**.
- Adaptace spočívá v **opačném šíření informace** směrem **od vrstev vyšších k vrstvám nižším**.
- Během adaptace neuronové sítě metodou jsou **srovnávány vypočítané aktivace y_k s definovanými výstupními hodnotami t_k pro každý neuron ve výstupní vrstvě a pro každý tréninkový vzor**.

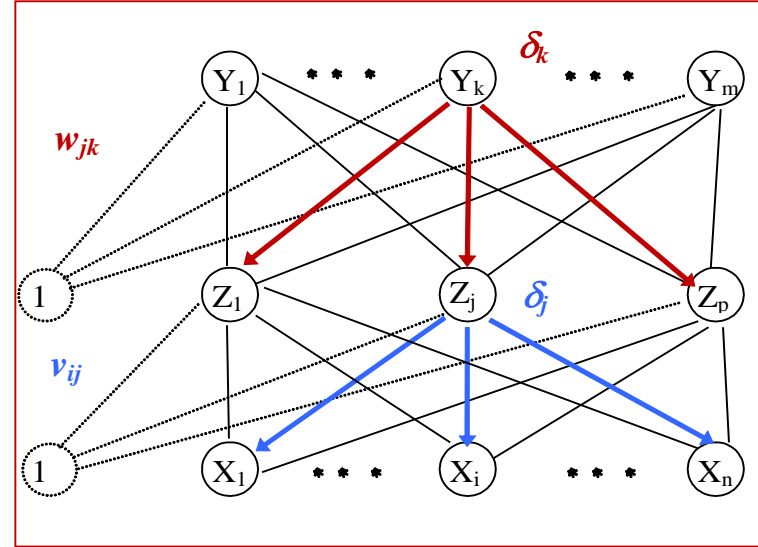
Backpropagation

- Na základě tohoto srovnání je **definována chyba neuronové sítě**,
- pro kterou je vypočítán **faktor** δ_k ($k = 1, \dots, m$). δ_k , jež **odpovídá části chyby**, která se **šíří zpětně** z neuronu Y_k **ke všem neuronům předcházející vrstvy** majícím s tímto neuronem **definované spojení**.

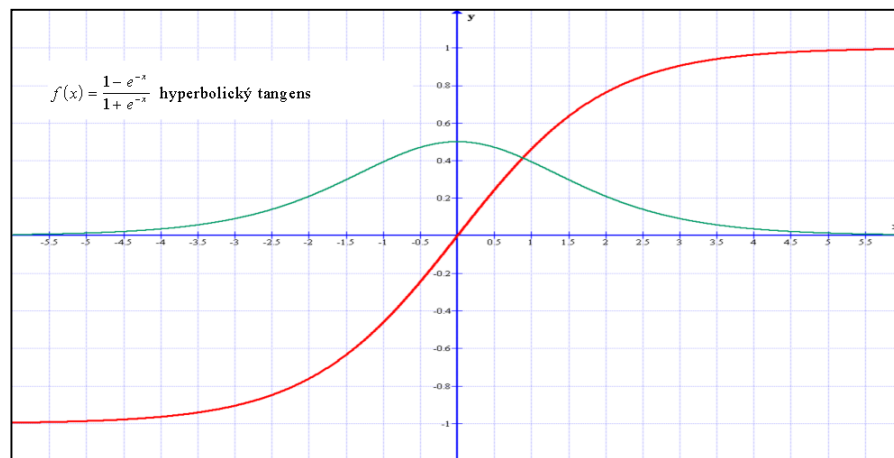
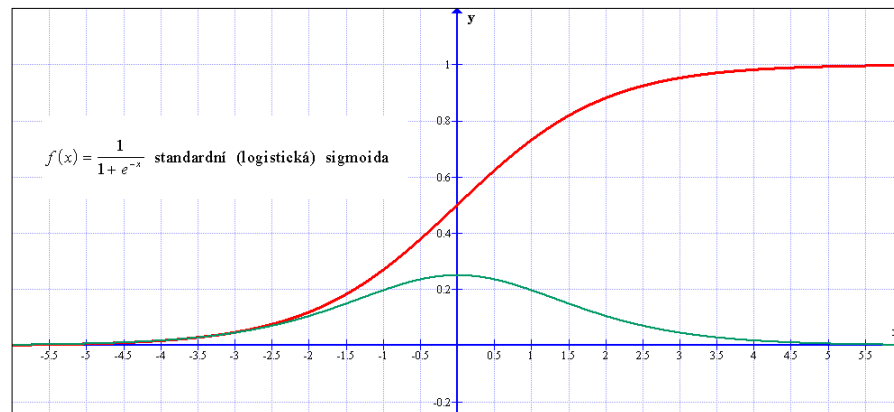
Backpropagation

- Podobně lze definovat i **faktor** δ_j ($j = 1, \dots, p$), který je **částí chyby šířené zpětně z neuronu Z_j ke všem neuronům vstupní vrstvy**, jež mají s tímto neuronem **definované spojení**.
- Úprava váhových hodnot w_{jk} na spojeních mezi neurony **vnitřní a výstupní vrstvy** závisí na **faktoru δ_k a aktivacích z_j neuronů Z_j ve vnitřní vrstvě**.
- Úprava váhových hodnot v_{ij} na spojeních mezi neurony **vstupní a vnitřní vrstvy** závisí na **faktoru δ_j a aktivacích x_i neuronů X_i ve vstupní vrstvě**.

Aktivační funkce

Aktivační funkce pro neuronové sítě s adaptační metodou **backpropagation** musí mít následující **vlastnosti**: musí být **spojitá**, **diferencovatelná** a **monotónně neklesající**. Nejčastěji používanou aktivační funkcí je proto **standardní (logická) sigmoida** a **hyperbolický tangens**.

Zeleně jsou zobrazeny jejich první derivace.

Chyba sítě

- **Chyba sítě** $E(\mathbf{w})$ je vzhledem k tréninkové množině definována jako **součet parciálních chyb** sítě $E_l(\mathbf{w})$ vzhledem k **jednotlivým tréninkovým vzorům** (q) a závisí na **konfiguraci sítě** \mathbf{w} :

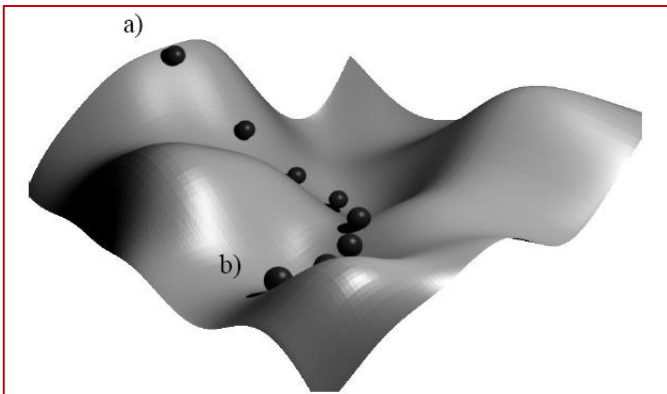
$$E(\mathbf{w}) = \sum_{l=1}^q E_l(\mathbf{w}).$$

- Parciální chyba $E_l(\mathbf{w})$ sítě pro l . tréninkový vzor ($l = 1, \dots, q$) je úměrná součtu mocnin odchylek **skutečných hodnot výstupu** sítě pro vstup l . tréninkového vzoru od **požadovaných hodnot výstupů** u tohoto vzoru:

$$E_l(\mathbf{w}) = \frac{1}{2} \sum_{k \in Y} (y_k - t_k)^2.$$

Cíl adaptace

- Cílem adaptace je **minimalizace chyby** sítě ve **váhovém prostoru**.
- Vzhledem k tomu, že **chyba** sítě **přímo závisí** na **nelineární složené funkci vícevrstvé sítě**, představuje tento cíl netriviální optimalizační problém.
- Pro jeho řešení se v základním modelu používá nejjednodušší varianta **gradientní metody**, která vyžaduje **diferencovatelnost chybové funkce**.

Hlavním **problémem** gradientní metody je, že pokud již nalezne **lokální minimum**, pak toto minimum nemusí být **globální**.

Gradientní pohyb váhového vektoru z bodu na povrchu (a) paraboloidu směrem k nejnižšímu bodu (b).

Adaptační algoritmus backpropagation

Krok 0. Váhové hodnoty a bias jsou inicializovány malými náhodnými čísly.

Přiřazení inicializační hodnoty koeficientu učení α .

Krok 1. Dokud není splněna **podmínka ukončení výpočtu**, opakovat kroky (2 až 9).

Podmínka ukončení:

pokud již nenastávají žádné změny váhových hodnot nebo pokud již bylo vykonáno maximálně definované množství váhových změn, stop; jinak, pokračovat.

Feedforward:

Krok 3. Aktivovat vstupní neurony ($X_i, i=1, \dots, n$)

$$x_i = s_i.$$

Krok 4 Vypočítat vstupní hodnoty vnitřních neuronů:

($Z_j, j=1, \dots, p$):

$$z_in_j = v_{0j} + \sum_{i=1}^n x_i v_{ij}.$$

Stanovení výstupních hodnot vnitřních neuronů

$$z_j = f(z_in_j).$$

Krok 5 Stanovení skutečných výstupních hodnoty signálu neuronové sítě ($Y_k, k=1, \dots, m$):

$$y_in_k = w_{0k} + \sum_{j=1}^p z_j w_{jk},$$

$$y_k = f(y_in_k).$$

Backpropagation:

Krok 6

Ke každému neuronu ve výstupní vrstvě ($Y_k, k=1, \dots, m$) je přiřazena hodnota očekávaného výstupu pro vstupní tréninkový vzor. Dále je vypočteno $\delta_k = (t_k - y_k) f'(y_{in_k})$, které je součástí váhové korekce $\Delta w_{jk} = \alpha \delta_k z_j$ i korekce biasu

$$\Delta w_{0k} = \alpha \delta_k.$$

Krok 7

Ke každému neuronu ve vnitřní vrstvě ($Z_j, j=1, \dots, p$) je přiřazena sumace jeho delta vstupů (tj. z neuronů, které se nacházejí v následující vrstvě),

$$\delta_{in_j} = \sum_{k=1}^m \delta_k w_{jk}. \text{ Vynásobením získaných hodnot}$$

derivací jejich aktivační funkce obdržíme

$$\delta_j = \delta_{in_j} f'(z_{in_j}), \text{ které je součástí váhové korekce}$$

$$\Delta v_{ij} = \alpha \delta_j x_i \text{ i korekce biasu } \Delta v_{0j} = \alpha \delta_j.$$

Aktualizace vah a prahů:

Krok 8 Každý neuron ve výstupní vrstvě ($Y_k, k=1, \dots, m$) aktualizuje na svých spojeních váhové hodnoty včetně svého biasu ($j=0, \dots, p$):

$$w_{j\ k}(new) = w_{j\ k}(old) + \Delta w_{j\ k}.$$

Každý neuron ve vnitřní vrstvě ($Z_j, j=1, \dots, p$) aktualizuje na svých spojeních váhové hodnoty včetně svého biasu ($i=0, \dots, n$):

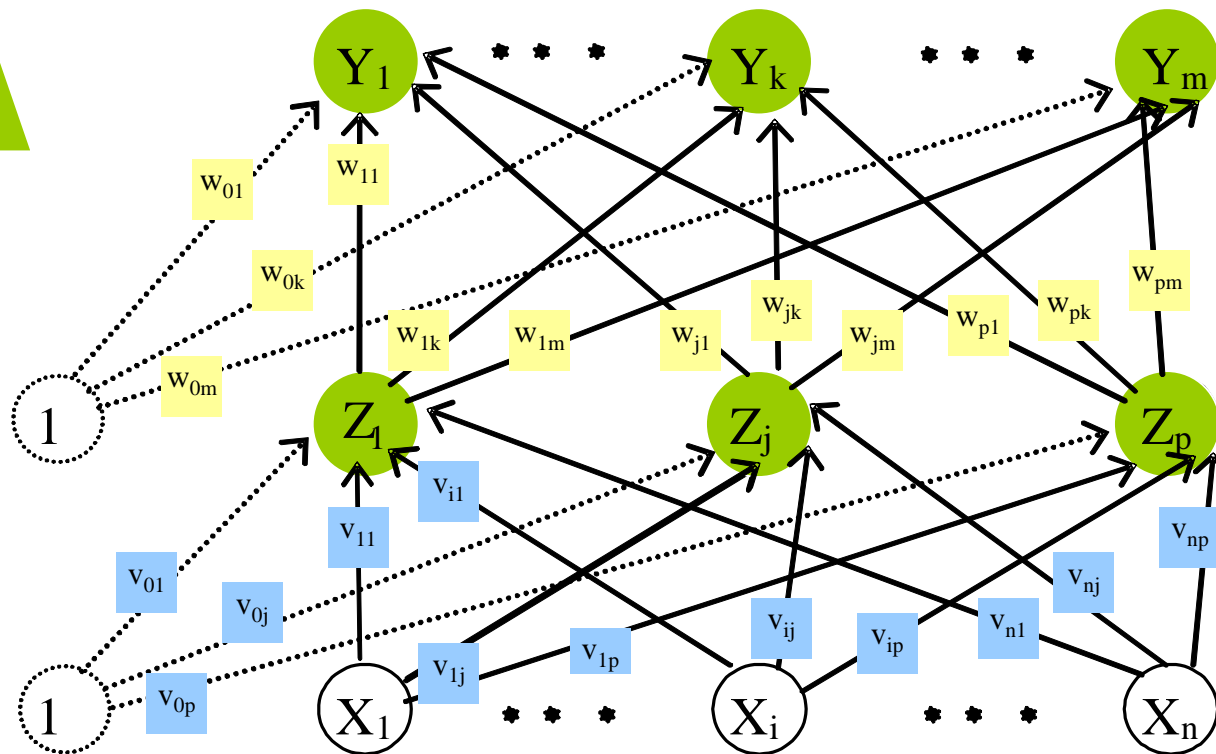
$$v_{i\ j}(new) = v_{i\ j}(old) + \Delta v_{i\ j}.$$

Krok 9. Podmínka ukončení:
pokud již nenastávají žádné změny váhových hodnot nebo pokud již bylo vykonáno maximálně definované množství váhových změn, stop; jinak, pokračovat.

Backpropagation

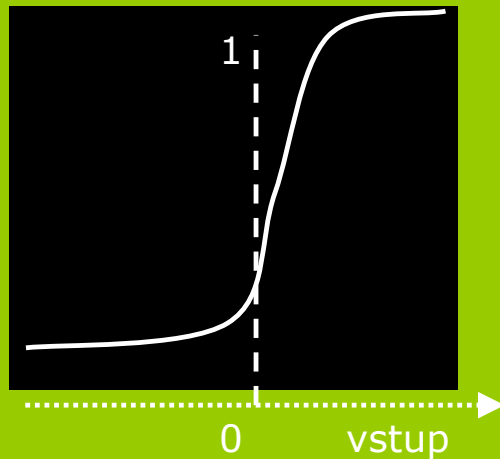
- Ačkoliv algoritmus backpropagation je formulován pro **klasický von Neumannovský model počítače**, lze jej **implementovat distribuovaně**.
- Pro každý tréninkový vzor probíhá **nejprve aktivní režim** pro jeho vstup tak, že informace se v neuronové síti šíří **od vstupu k jejímu výstupu**.
- Výpočet sítě při zpětném chodu probíhá **sekvenčně po vrstvách**, přitom **v rámci jedné vrstvy může probíhat paralelně**.

Aktivace: dopředný směr

$$E(\mathbf{w}) = \sum_{l=1}^q E_l(\mathbf{w}).$$

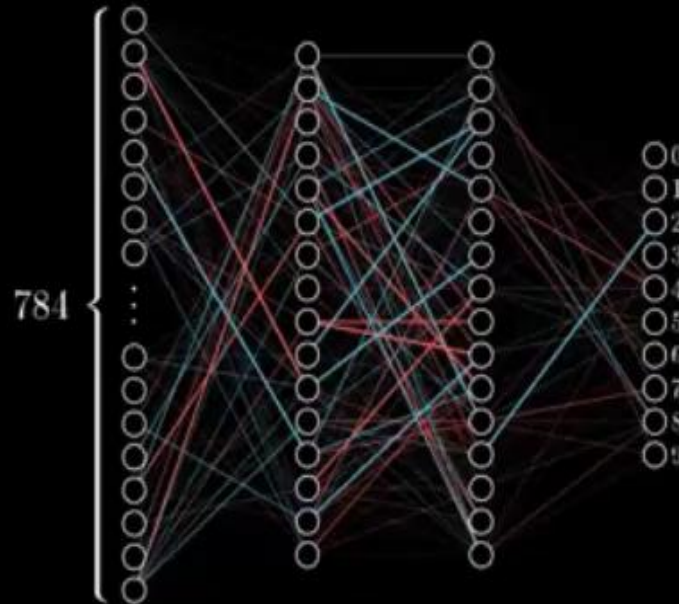
Chyba se šíří zpětně

$$\begin{aligned} \Delta w_{jk} &= -\alpha \frac{\partial E}{\partial w_{jk}} \\ &= \alpha [t_k - y_k] f'(y_{in_k}) z_j \\ &= \alpha \delta_k z_j; \end{aligned}$$

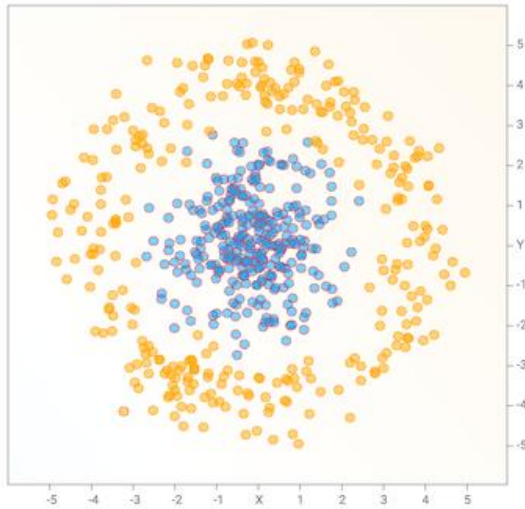
$$\begin{aligned} \Delta v_{ij} &= -\alpha \frac{\partial E}{\partial v_{ij}} \\ &= \alpha f'(z_{in_j}) x_i \sum_k \delta_k w_{jk}, \\ &= \alpha \delta_j x_i. \end{aligned}$$

Training in
progress...

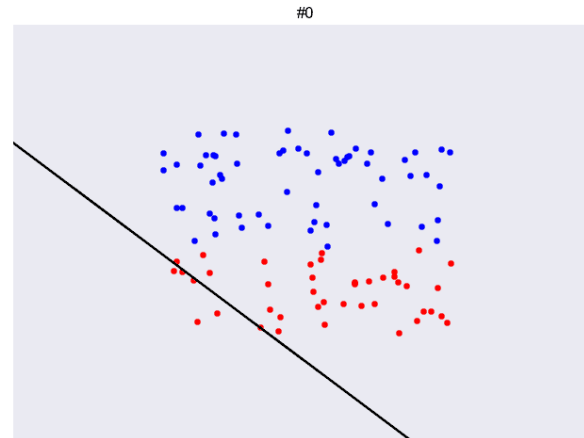
<https://www.youtube.com/watch?v=llg3gGewQ5U>

Backpropagation vs. perceptron

VÍCEVRSTVÁ NEURONOVÁ SÍŤ

(převzato z https://blog.otoro.net/assets/20160507/neat_anim.gif)

PERCEPTRON

(převzato z <https://www.learnopencv.com/wp-content/uploads/2017/01/SVM-C.gif>)

Ukázka programu (YouTube) klasifikace

Shrnutí kapitoly

V této kapitole jste se podrobně seznámili s topologií vícevrstvé neuronové sítě a s jejím adaptačním algoritmem **zpětného šíření chyby (backpropagation)**, jež je nejrozšířenějším adaptačním algoritmem vícevrstvých neuronových sítí.